

Mati.

(Piše J. E. Bogomil.)

li si že kaj brala?« je vprašala tisto nedeljo pred Binkošti Slakovka Bendačevko.

»Nič nisem brala. Kaj pa je?«

»Kramar mi je nekaj pravil. Na Tirolah se je menda nekaj hudega zgodilo. Pa ravno tam nekje, kjer so naši. Prav skrbi me.«

»Kaj pa se je zgodilo?«

»Le čakaj, tamle gre Kramar, ta naj pove. Jaz ti ne morem povedati — tako sem se prestrašila. Še sedaj me kar zebe. Kramar, stopi no!«

»Kaj pa je?«

»I no, tisto boš povedal, kaj je na Tirolah novega. Bendačevka še nič ne ve.«

»Dà, tista novica je pa huda. Takole pravijo, da se je v gorah utr-gala velika skala. Kar naenkrat, nenadoma je priletela na železniški tir in za njo je pridrvel cel plaz debelejšega kamenja. Delavci se niso mogli zadosti hitro umakniti. Precej je pač rešenih, veliko jih je skala zmečkala, nekaj je pa ranjenih. Med ponesrečenci je tudi nekaj Slovencev. Za imena pa še ne vedo. Zgodilo se je pa tam nekje blizu Landeka, kjer delajo tudi naši. Kraja pa ne vem povedati, tako nekam čudno se mu pravi.«

»Da bi bil Bog vsaj naše obvaroval!«

»Pač res: Bog jih varuj nesrečel!«

Veliko govorjenja je rodila ta nesreča, veliko pretiravanja, pa tudi veliko skrbi. Vsekrižem so govorili in pripovedovali ljudje, kako je bilo. Ta je slišal praviti, da je dvajset ubitih, drugi jih je naredil že štirideset. Slovenci so bili pred eno uro vsi rešeni; pa je prišel nov novičar in ta je vedel povedati, da polovico naših pogrešajo. Saj je že stara resnica, da o veliki nesreči vsak vé veliko povedati, pa tudi vsak drugače pove.

Hiše tistih, kjer so imeli svojce na Tirolah, je objela za nekaj časa težka skrb.

»Oh,« je tarnala Tomanca, »zakaj mu nisem branila! Tako nerad je šel. Kar videla sem, kako gre nerad. Pa sem mu le prigovarjala, naj gre.«

»Jaz sem mu pa branila, pa premalo, premalo. Oh, oh!« In Slakovka je pokrila obraz z rokama in bridko zajokala, Tomanca pa za njo.

»Mama, ali našega ata res ne bo več domov?« je vprašal drugi dan po tisti nedelji Bendačev Janezek svojo mamo. »Petrinov Jožek mi je pravil v šoli, da so jih ubili. Ali je to res?« Mati zadrhti...

»Nič ne vem, Janezek. Ljudje govorijo vse mogoče, resnice pa ne vé nihče povedati. Molimo, da bi nam Bog pomagal.«

»Jaz bom šel takoj jutri k sveti maši. Kar pokličite me. Ata morajo priti domov.«

Naslednje dneve so časopisi prinesli res nekaj imen ranjenih in umrlih delavcev. Kramar je takoj objavil to novico Slakovi materi.

»Vašega ni vmes,« je dejal, »in drugih tudi ne. Vse drugačna imena so. Takih ljudi in takega pisanja ni v naših krajih.«

Zopet se je širila potem novica po vasi: »Naših ni ubilo. Naši so živi in zdravi. Ni jih v časopisih.«

Marsikatero oko se je razjasnilo ob tej novici; marsikatera solza vesolja je zaigrala v preje motnem in kalnem očesu; marsikatero srce je zopet zaupalo na srečno svidenje in snidenje.

Človek nerad verjame, da ga je obiskala velika nesreča, in zopet nerad verjame, da je zvedel srečno novico, veselo novico. Tudi izza tega veselega poročila je vstajala polagoma nova skrb: Kdo ve, če so tista imena res prava? Kdo ve, če jih niso nalašč napačno zapisali, samo zato, da bi bili domači bolj brez skrbi. Saj pravijo, da časopisi včasih ne pišejo čiste resnice.

Iz tujine so jela prihajati pisma. Oglasil se je Bendač, oglašil se je Tomanov, oglasilo se jih je še več. Slakov Peter pa ni nič pisal in še par drugih tudi nič. O nesreči so pa pisali le na kratko s takimi in podobnimi besedami: »Gotovo ste že brali, da se je v tem kraju zgodila velika nesreča. Mi nismo bili zraven, ker ne delamo tamkaj. Tisti kraj je toliko od nas proč, kakor je daleč od Cerkelj do Velesovega.«

Šele ta pisma so prinesla zopet pravo veselje v hiše in družine. Prihodnjo binkošno nedeljo je marsikatera mati in žena zahvalila Boga, da je odvrnil nesrečo od njenih v tujini, in ga prosila, naj bo še nadalje njegova roka nad njimi in naj jih pripelje srečno nazaj na dom. Samo Slakovka ni pravzaprav vedela, ali naj moli za živega ali za mrtvega Petra...

VI.

»Kaj je pa s Slakovim Petrom? Sam nič ne piše, drugi pa tudi nič ne povedó o njem. Slakova mati je v velikih skrbih radi njega. Povej no vsaj ti, in povej po pravici, kaj je pravzaprav z njim. Ona me prosi, naj te vprašam.«

Tako je pisala med drugim Bendačeva žena svojemu možu.

Slakov Peter! Kako je pač z njim? Gotovo že sedi na kupih denarja? Gotovo je najpremožnejši med vsemi delavci? Zato je tako ponosen, da nikamor nič ne piše. Presenetil bi rad nevoščljive vaščane, presenetil svojo mater in sestro z bogastvom.

Pri igri pa ni še nihče obogatel, tudi Slakov Peter ni. Njegov učitelj Robidar in drugi so že skrbeli, da je bil Peter čimdalje bolj prazen. Več ko je zaslužil, več je zaigral, dobil je pa le malo. Včasih — kdo bi mu zameril — so ga skoraj malo polile solze, zakaj vkljub sedemnajstim letom je bilo v njem le še precej otroka.

»Peter, nič ne maraj,« ga je tolažil Robidar ob takih prilikah, »kdor nikoli ne izgubi, nikoli nič ne dobi. Četudi sedaj nekaj izgubiš, lahko pozneje vse zopet pridobiš.«

Nov pogum je vzrastle Petru. Zopet je pričel igrati in zopet in zopet izgubljal. Igral je z nevoljo in jezo metal karte po mizi.

»Peter, ne smeš tako! Ne tako, to ni prav,« ga je svaril Robidar. »Igrati moraš mirno, previdno. Jeza ni nikjer dobra, tudi pri igri ne. Le mirno. Peter, pa pogum! Saj ne igramo danes zadnjič. Danes dobivam jaz, jutri boš ti na vrsti. Saj veš, kako sem te učil: Prvi dobiček ne gre v mošnjiček!

Pa je šlo zopet za nekaj časa —.

Kako rad bi se bil izkopal Peter iz rok svojih zapeljivcev tovarišev! Toda, kako naj to stori, ko je pa pri vseh zadolžen. Če bi mogel vsem vrniti, takoj bi jih popustil za zmeraj —. Takoj bi šel proč od njih, proč iz tega kraja, daleč med druge ljudi, pa bi se polotil dela in samo dela!

»Pa bi se obrnil do Tomanovega ali pa do Bendača,« si je včasih mislil Peter. »O kaj pa,« se mu je oglašala vest, »ali misliš, da se te bosta usmilila! Saj veš, kako si zapustil svoje tovariše; saj veš, kako sta ti branila. In sedaj? Prav ti je, bosta dejala, saj si sam silil v svojo nesrečo in pogubo.«

Obeh, Tomanovega in Bendača, se je poslej skrbno ogibal. Nista smela zvedeti, v kakšni stiski je. Nista smela spoznati, kako želi, da se povrne k njima.

Mater je tudi hotel prositi pomoči. Ali bi mu jo morda odrekla? Gotovo ne. Toda kaj bodo mati mislili. Vsak dan pričakujejo Petrovega denarja, vsak dan mislijo, da bo potrkal na vrata pismonoša Martin in bo dejal: »Mati, denarci! Peter jih pošilja. Kar podpišite tole, — pa še tole. Tako!« In mesto tega naj dobé drugačno pismo, z vso drugačno vsebino, polno obupa in tarnanja. In po pravici in resnici povedati je težko. Mati bodo preveč žalostni, lagati pa — ne, svoji materi se ne more in noče zlagati.

Težko je pač priti na pravo pot, kdor krene iz tira. Kaj ne, Peter?

Peter se je moral hočeš - nočeš vdati v svojo usodo, ki si jo je največ sam zakrivil. Delal je, kar se je dalo, obiskoval barako št. 6 in igral in vsak dan je bil bolj v dolgeh.

Bendaču se je pa smilil nesrečni fant. Saj je vedel, kam je zašel, ko je dobro poznal tiste ljudi. Rad bi mu bil pomagal, rad bi ga bil spravil zopet na pravo pot, pa mu ni prav mogel, ker se ga je Peter silno skrbno ogibal.

Ko pa je dobil pismo od doma in zvedel, da Peter tudi domov nič ne piše, je pa sklenil, da mu mora pomagati. Najbolje bo, če se obrne naravnost na Petrovo mater in jo previdno obvesti, kako se godi njenemu sinu.

Petrova mati je brala Bendačevo pismo in zvedela, po kakšnih potih hodi njen sin Peter. Kako se pogreza bolj in bolj v strast popivanja in igranja. Kaj torej storiti, kako ga rešiti? Ko bi se to godilo doma, bi mu lahko pomagala. A Peter je daleč, mati pa ubožna. Če ga pa pusti, bo padel še globokeje. Kdo naj nosi odgovor za vse to?

Te ure niso bile prijetne za Petrovo mater. Cel dan je premišljevala, kako naj pomaga sinu na pravo pot. In ko je prišla noč, je materino oko bdelo; in njena duša je iskala rešilne poti za sina.

»Soseda, ti bolehaš,« jo je nagovorila nekega dne Bendačeva mati.

»Oh, saj moram. Cele noči ne morem spati. Tako me skrbi zavoljo otroka.«

»Prav res. Majhni otroci, majhni križi — veliki otroci, veliki križi.«

»Ko bi mogla vsaj komu potožiti. Pa ne morem, ne upam — sram me je.«

»Ali si pa že bila pri gospodu župniku?«

»Saj veš, da se bojim stopiti pred gospoda.«

»Nič se ne boj. Dober mož so, gospod župnik, in najbolje ti bodo svetovali. Le idi.«

Potrta mati pa je še tisti dan potrkala pri gospodu župniku. Pomirjena se je vrnila s trdnim sklepom: »Rešiti ga moram, svojega sina, naj me stane tudi življenje. Vse bom storila, da bo Peter prišel zopet na pravo pot.«

Trudna materina roka je pisala Petru pismo polno zlatih nauk. Dolgo je pisala ta roka pismo materine ljubezni in materinskih skrbi. Potem pa je pokleknila pred podobo svete Družine pa molila in molila, dokler ni utrujena zaspala na trdih tleh. Ko se je pa prebudila, je zapazila, da ima roke pripravljene za objem. V sanjah je že objemala spokornega Petra.

(Konec.)

Po čmrlje!

I.

Drobničev hlapec Gregor in mali Tonče sta si bila od nekdaj posebna prijatelja. Komaj je Tonče znal hoditi, se je že rad motovilil okrog Gregorja, čebedral je venomer z njim in ga izpraševal o vseh mogočih rečeh, ki so prišle mali glavicí na misel. Rekel mu je vedno le »stric«, in Gregor ni bil nevreden tega imena: malčku je prinesel rakov iz potoka, ko je nesel v mlin; naredil mu je iz orehove lupine mlin na veter; naučil ga je žvižgati na prste; pokazal mu je mlade jerebičke v grmičju. Z eno besedo, prav rada sta se imela drobni Tonče in korenjaški hlapec Gregor.

Gregor je šel kosit v Zakotek. Tonče ga ni videl, kdaj je odšel, kajti ni še bilo solnca izza Vrha in tudi zarja se še ni začela vžigati, ko je že pela Gregorjeva sklepana in nabrušena kosa travi in rožam zadnjo pesem. Dolgo je že kosil Gregor, veliko dolgih redi je že ležalo poleg njega. Zazvonilo je sedem, treba je bilo iti zajtrkovat. A Gregorju ni bilo treba dolgo gledati, Tonče ga je že čakal pod črešnjo, in ko je odzvonilo in je odmolil, je zaklical po bregu: »Alo, stric, le gor pojdite!«

Gregor je obrisal s travo koso, pa ni šel gor, marveč je zaklical Tončetu: »Danes pojdi pa rajši ti dol, nekaj ti pokažem!« — »Kaj bi